VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Hallituksen esitys hyvinvointialueiden rahoituslain ja saaristolain muuttamisesta (HE 56/2026 vp)

EEVA MÄENPÄÄ, HALLITUSNEUVOS

PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

30.4.2026

Hallituksen esityksen sisältö

- **Hallitusohjelmaan liittyvät muutokset**
  - Sosiaali- ja terveydenhuollon tarvemallin päivitys (14 § ja lain liite)
  - Siirtymätasausmallin tarkastelu (35 §)
  - Hallitusohjelman liite B:n mukaiset säästöt vuodesta 2027 ja 2028
    - Koko maan tasolla etukäteen huomioon otettava palvelutarpeen kasvu (7 § ja 36 §)
    - Siirtymätasausten valtion rahoittaman osuuden leikkaus (40 §)
  - Rahoitusmallin kehittäminen hallitusti ja ennakoivasti perustuslain mukaiset palvelut turvaten
- **Muut muutostarpeet vuoden 2027 alusta**
  - Saaristolain uudistuksesta johtuva muutostarve saaristoisuuskriteeriin (19 §)
  - Palvelutarpeen kasvuarvion päivitys vuosille 2027–2030 (SOME-malli) (7 §)

Sosiaali- ja terveydenhuollon tarvemallin päivitys

- **Tarvemalliin tehtäisiin minimipäivitys**
  - THL:n elokuun 2025 tutkimuksessa ehdotettuja merkittäviä tietopoimintojen ja tarvetekijöiden laajennuksia ei ehdoteta otettavaksi huomioon vuodelle 2027, koska alueilla tietopohja ei ole vielä valmis laajennuksiin.
  - Päivitetään THL:n ehdotusten mukaisesti tarvemallin aineistopohja kustannuksista ja palveluiden käytöstä tuoreemmaksi
  - Eräitä muita THL:n ehdottamia, luonteeltaan teknisiä täsmennyksiä ja korjauksia nykyisiin tarvetekijöihin ja aineistopoimintoihin
- **Tarvemallissa rajattaisiin yksityisen terveydenhuollon diagnoosien huomioon ottamista rahoituksessa**
  - Yksityisen terveydenhuollon hoitoilmoitusrekisteriin kirjaamat diagnoositiedot otettaisiin vuodesta 2027 huomioon ainoastaan hyvinvointialueiden rahoittamien ostopalvelujen ja palvelusetelien osalta
  - Lisäksi rahoituksessa otettaisiin jatkossakin huomioon muissa rekisteritiedoissa (kuten lääkekorvaukset ja sairauspäivärahat) olevat diagnoositiedot myös yksityisten tekeminä, koska niitä ei ole mahdollista erottaa

Palvelutarpeen säästöt ja niiden kohdentaminen

- Kustannusten kasvun hillitsemiseksi ja valtiontaloudellisten säästöjen toteuttamiseksi **pienennettäisiin sitä osuutta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeen kasvusta, joka otetaan etukäteen huomioon koko maan tason rahoituksessa**
  - Vuodesta 2027 otettaisiin huomioon nykyisen 80 % sijasta 60 %
  - Poistettaisiin määräaikainen korotus (0,2 %-yksikköä) vuodesta 2028
- Säästöt kohdennettaisiin alueille sosiaali- ja terveydenhuollon määräytymistekijöiden mukaisesti

Siirtymätasausten porrastusmuutos ja säästöt

- Siirtymätasauksilla tasataan aluekohtaisesti kuntien vuoden 2022 kustannusten ja rahoituslain mukaisen laskennallisen rahoituksen erotusta
  - Pysyvien siirtymätasausten ei esityksessä arvioida olevan enää perusteltuja, mutta siirtymätasaukset muodostavat vielä joillekin alueille niin merkittävän osan rahoitusta, että niiden poistaminen kovin nopealla aikataululla ei ole mahdollista nykyisen rahoitusmallin puitteissa
- **Siirtymätasausten porrastusta ehdotetaan muutettavaksi vuodesta 2027 lukien**
  - Siirtymätasausvähennysten ja -lisien porrastusta kasvatettaisiin vuosittain 10 euroa lisää asukasta kohden
  - Koko maan tasolla pysyvien **siirtymätasausten määrä vähenisi neljäsosalla vuoden 2030 loppuun**
- Ehdotettu siirtymätasausten porrastusmuutos vähentäisi valtion rahoittamaa osuutta siirtymätasauksista. Loppuosa linjatuista säästöstä toteutettaisiin vähentämällä hyvinvointialueiden rahoitusta.
- Vähennys kohdistettaisiin **kaikille hyvinvointialueille asukasta kohden yhtä suurena**
  - Kuitenkin lukuun ottamatta niitä siirtymätasauslisää saavia hyvinvointialueita, joilla siirtymätasaus on laskennallisen rahoituksen kehityksen huomioon ottaen tarpeen palvelujen järjestämiseksi riittävän rahoituksen turvaamiseksi

Uusi tasaus turvaa rahoituksen vähimmäistason

- Tasauksella (nk. perälautamalli) turvattaisiin vuosittain rahoituksen vähimmäistaso niille alueille, joilla rahoitus muutoin rahoitusmallin eri tekijöistä johtuen vähenisi.
  - Koko maan tasolla tuloksen parantuessa rahoitukseen sisältyvä jälkikäteistarkistus on pienentymässä, mikä laskee rahoituksen tasoa. Rahoitus ei olisi enää vuodelle 2027 aikaisempien vuosien tapaan kaikilla alueilla kasvamassa, vaan joillakin alueilla rahoitus voisi edellisestä vuodesta vähentyä. Lisäksi yksittäisten alueiden rahoituksen kehitystä heikentävät mm. heikko väestökehitys ja alueen määräytymistekijöissä tapahtuneet muutokset.
- **Tasauksen tarkoituksena on osaltaan varmistaa, että kaikilla alueilla on mahdollisuudet järjestää asukkailleen lakisääteiset palvelut. Samalla tasattaisiin rahoituksen vuosikohtaista kasvua.**
  - Tasaus lisäisi niiden alueiden rahoitusta, joiden rahoitus kyseisenä vuonna muutoin vähenisi riippumatta siitä, minkä tekijöiden seurauksena rahoitus laskee. Näiden alueiden rahoitus tasattaisiin edellisen vuoden tasolle.
  - Vaadittava rahoitus vähennettäisiin euroa/asukas yhtä suurena niiden alueiden rahoituksesta, joilla rahoitus kasvaa keskimääräistä enemmän.
- Tasausmalli on tarkoitettu rahoitusta vakauttavaksi ja luonteeltaan väliaikaiseksi ratkaisuksi

Esityksellä pyritään turvaamaan palveluiden rahoitus kaikilla alueilla

- Säästöjen osuus koko maan rahoituksesta olisi arviolta noin −0,2 prosenttia v. 2027, noin −0,8 prosenttia v. 2028 ja noin −1,3 prosenttia v. 2029.
- Esitys on kokonaisuus, jossa pyritään varmistamaan lakisääteisten palvelujen järjestämiseksi riittävä rahoitus ja perusoikeuksien turvaaminen kaikilla alueilla
  - Esityksen vaikutuksia rahoituksen kohdentumiseen on arvioitu suhteessa aluekohtaisen rahoituksen, kustannusten ja talouden kehitykseen sekä palvelujen toteutumiseen
- Myös säästöt on pyritty kohdentamaan aluekohtaisesti siten, ettei niiden sopeuttaminen talouteen ja toimintaan vaarantaisi palveluja millään alueella
  - Suurimpien negatiivisten vaikutusten arvioidaan kohdentuvan alueille, joilla olisi rahoituksen riittävyyden näkökulmasta taloudellista kantokykyä sopeutua muutoksiin palvelujen järjestämisen edellytysten vaarantumatta. Näillä alueilla rahoitus ehdotetuista muutoksista huolimatta kasvaa yli koko maan keskimääräisen kasvun, eikä aiemmilta vuosilta kertyneen alijäämän kattaminen muodosta merkittäviä paineita palveluiden sopeuttamiseen.
- Säästöt kohdistuvat lähtökohtaisesti kaikille hyvinvointialueille, mutta vaikutukset eroavat erilaisilla alueilla
  - Esimerkiksi tarvemallin päivityksestä ja siinä erityisesti yksityisen terveydenhuollon vaikutuksen rajaamisesta suurin negatiivinen muutos aiheutuu Länsi-Uudellemaalle ja Helsingille, jotka ovat aiemmin hyötyneet yksityisen terveydenhuollon sisältymisestä laajemmin rahoitukseen. Toisaalta esimerkiksi palvelutarpeen kasvua koskevat säästötoimenpiteet kohdistuvat näille alueille asukasta kohden pienimpinä, koska väestö on nuorta ja suhteellisesti tervettä koko maan tasoon verrattuna.

Esityksen vaikutuksista ja niiden arvioinnista

- Esityksellä on sekä hyvinvointialueiden koko maan tason rahoitukseen että aluekohtaiseen rahoituksen jakautumiseen kohdistuvia vaikutuksia
- Esitettyjen ehdotusten vaikutusten hahmottamiseksi on tärkeää huomata, että **voimassa olevan rahoituslain mukaan**
  - Koko maan tasolla hyvinvointialueiden rahoitus nousee vuosittain huomattavasti
  - Aluekohtainen rahoitus vaihtelee vuosien välillä melko voimakkaasti (erityisesti alueiden palvelutarvekertoimet ja asukasmäärän muutos)
- Muutosehdotusten vaikutuksia on pyritty esityksessä kuvaamaan
  - Ehdotuksista aiheutuva vuosittainen muutos alueen rahoitukseen
  - Vaikutus aluekohtaisen rahoituksen tasoon vuodelle 2029
  - Vaikutus alueen rahoituksen kasvuun ottaen huomioon myös voimassa olevan lain mukainen rahoituksen kasvu

Ehdotettujen säästöjen vaikutukset rahoituksen tasoon vuosina 2027–2029, milj. euroa

(kuinka paljon matalampana kunkin vuoden rahoitus toteutuu verrattuna voimassa olevaan lakiin)

Ehdotetut säästötoimenpiteet	2027	2028	2029
Palvelutarpeen kasvun säästötoimet yhteensä	**65**	**165**	**268**
joista palvelutarpeen kasvun kiristys 80 % →60 % v. 2027 alkaen *(vähentäisi rahoitusta vuosittain n. 55-70 milj. euroa v. 2027 alkaen)*	65	121	177
joista 0,2 %-yksikön määräaikaisen korotuksen poisto v. 2028–2029 *(vähentäisi rahoitusta vain v. 2028 ja 2029)*		41	91
Siirtymätasauksiin ehdotetut muutokset yht.	**1**	**65**	**120**
joista siirtymätasausten porrastusmuutos *(vähentäisi rahoitusta ja toteuttaisi osan siirtymätasaussäästöstä)*	1	12	29
joista siirtymätasauksia koskeva säästötoimenpide *(vähentäisi rahoituksesta loput vaaditun siirtymätasaussäästön saavuttamiseksi)*		53	91
Ehdotettujen säästöjen vaikutus rahoituksen tasoon yht.	**66**	**230**	**388**

Ehdotettujen muutosten vaikutus aluekohtaiseen rahoitukseen v. 2027, e/as.

Hyvinvointialue	Tarvemallin päivitys	Siirtymä-tasausten porrastus	Siirtymä-tasaussäästöt	Palvelutarpeen säästö	Saaristoisuuden määräytymis-tekijän muutos	Vähimmäistason tasaus	Ehdotusten uusi vaikutus rahoitukseen v. 2027
Helsinki	-19	-9	0	-11	0	-7	**-46**
Vantaa ja Kerava	7	0	0	-11	0	-7	**-11**
Länsi-Uusimaa	-33	0	0	-10	1	0	**-41**
Itä-Uusimaa	-26	10	0	-11	18	-7	**-15**
Keski-Uusimaa	-8	-10	0	-10	0	-7	**-34**
Varsinais-Suomi	-13	10	0	-12	-3	-3	**-21**
Satakunta	-1	-10	0	-12	0	26	**3**
Kanta-Häme	20	10	0	-12	0	0	**19**
Pirkanmaa	1	0	0	-11	0	0	**-10**
Päijät-Häme	6	10	0	-12	0	0	**4**
Kymenlaakso	26	-10	0	-13	0	35	**37**
Etelä-Karjala	27	-6	0	-11	0	50	**60**
Etelä-Savo	22	-10	0	-14	-6	0	**-8**
Pohjois-Savo	20	0	0	-13	0	0	**7**
Pohjois-Karjala	-1	10	0	-14	0	-7	**-11**
Keski-Suomi	30	-10	0	-11	0	0	**9**
Etelä-Pohjanmaa	14	0	0	-13	0	-7	**-6**
Pohjanmaa	7	-10	0	-11	4	-7	**-17**
Keski-Pohjanmaa	37	10	0	-12	0	0	**35**
Pohjois-Pohjanmaa	-8	10	0	-12	-2	-7	**-19**
Kainuu	34	0	0	-14	0	0	**20**
Lappi	30	10	0	-15	0	-5	**20**
Yhteensä	**0**	**-0**	**0**	**-12**	**0**	**0**	**-12**

Ehdotettujen muutosten vaikutus aluekohtaiseen rahoitukseen v. 2028, e/as.

(sisältää vuonna 2028 voimaan tulevat ehdotukset + vuodelle 2027 voimaan tulleiden ehdotusten vaikutusten muutokset)

Hyvinvointialue	Tarvemallin päivitys	Siirtymä-tasausten porrastus	Siirtymä-tasaussäästöt	Palvelutarpeen säästö	Saaristoisuuden määräytymis-tekijän muutos	Vähimmäistason tasaus	Ehdotusten uusi vaikutus rahoitukseen v. 2028
Helsinki	-20	-9	-12	-16	0	2	**-55**
Vantaa ja Kerava	7	0	-12	-16	0	2	**-20**
Länsi-Uusimaa	-34	0	-12	-15	0	-4	**-65**
Itä-Uusimaa	-27	10	-12	-17	0	2	**-43**
Keski-Uusimaa	-8	-9	0	-16	0	2	**-31**
Varsinais-Suomi	-14	10	-12	-18	0	-2	**-36**
Satakunta	-1	-10	0	-18	0	-11	**-40**
Kanta-Häme	21	-10	-12	-18	0	0	**-18**
Pirkanmaa	1	0	-12	-17	0	0	**-28**
Päijät-Häme	7	10	-12	-18	0	0	**-13**
Kymenlaakso	27	-11	0	-19	0	27	**24**
Etelä-Karjala	28	6	0	-17	0	-50	**-33**
Etelä-Savo	23	-10	0	-21	0	0	**-9**
Pohjois-Savo	21	0	-12	-19	0	0	**-10**
Pohjois-Karjala	-1	10	-12	-21	0	7	**-17**
Keski-Suomi	31	-10	0	-17	0	0	**4**
Etelä-Pohjanmaa	14	0	-12	-20	0	7	**-11**
Pohjanmaa	7	-10	0	-18	0	2	**-18**
Keski-Pohjanmaa	39	10	-12	-19	0	0	**18**
Pohjois-Pohjanmaa	-8	-10	-12	-18	0	2	**-46**
Kainuu	36	0	-12	-22	0	0	**3**
Lappi	31	10	-12	-22	0	5	**13**
Yhteensä	**0**	**-2**	**-9**	**-18**	**0**	**0**	**-29**

Muutosten vaikutus rahoituksen tasoon vuonna 2029, e/as.

(kuinka paljon vuoden 2029 rahoitus muuttuu verrattuna voimassa olevaan lakiin kaikki ehdotukset huomioiden)

Hyvinvointialue	Tarvemallin päivitys	Siirtymä-tasausten porrastus	Siirtymä-tasaussäästöt	Palvelutarpeen säästö	Saaristoisuuden määräytymis-tekijän muutos	Vähimmäistason tasaus	Ehdotusten yhteenlaskettu vaikutus rahoituksen tasoon v. 2029
Helsinki	-39	-28	-21	-43	0	0	**-131**
Vantaa ja Kerava	13	0	-21	-43	0	0	**-51**
Länsi-Uusimaa	-67	0	-21	-39	1	0	**-126**
Itä-Uusimaa	-54	29	-21	-45	19	0	**-71**
Keski-Uusimaa	-16	-28	0	-41	0	0	**-85**
Varsinais-Suomi	-28	8	-21	-49	-3	0	**-92**
Satakunta	-2	-31	0	-49	0	0	**-82**
Kanta-Häme	43	0	-21	-47	0	0	**-25**
Pirkanmaa	2	0	-21	-45	0	0	**-64**
Päijät-Häme	13	30	-21	-49	0	0	**-26**
Kymenlaakso	55	-32	0	-53	0	4	**-25**
Etelä-Karjala	57	0	0	-46	0	0	**11**
Etelä-Savo	47	-32	0	-58	-6	0	**-49**
Pohjois-Savo	42	0	-21	-52	0	0	**-30**
Pohjois-Karjala	-1	31	-21	-57	0	0	**-48**
Keski-Suomi	63	-30	0	-46	0	0	**-13**
Etelä-Pohjanmaa	29	0	-21	-53	0	0	**-44**
Pohjanmaa	15	-29	0	-47	4	0	**-58**
Keski-Pohjanmaa	78	30	-21	-50	0	0	**37**
Pohjois-Pohjanmaa	-17	0	-21	-49	-2	0	**-88**
Kainuu	73	0	-21	-58	0	0	**-6**
Lappi	63	30	-21	-60	0	0	**13**
Yhteensä	**0**	**-5**	**-16**	**-47**	**0**	**0**	**-68**

Arvio hyvinvointialueiden rahoituksen kehityksestä 2026–2029*

- Ottaen huomioon voimassa olevan lain mukainen kehitys ja ehdotetut muutokset yhteensä, tulevina vuosina rahoitus kaikilla hyvinvointialueilla kasvaa tai ei vähene.

Voimassa olevan lain mukaan

Hyvinvointialue	2027	2028	2029	2026–2029
Helsinki	5,2 %	4,2 %	3,6 %	13,6 %
Vantaa ja Kerava	5,3 %	5,6 %	3,9 %	15,6 %
Länsi-Uusimaa	2,6 %	4,4 %	3,7 %	11,1 %
Itä-Uusimaa	2,8 %	5,3 %	4,1 %	12,6 %
Keski-Uusimaa	3,4 %	5,3 %	3,3 %	12,4 %
Varsinais-Suomi	2,5 %	3,4 %	4,0 %	10,3 %
Satakunta	0,0 %	0,8 %	1,9 %	2,7 %
Kanta-Häme	0,9 %	1,0 %	2,3 %	4,3 %
Pirkanmaa	1,2 %	2,3 %	3,3 %	7,0 %
Päijät-Häme	1,8 %	1,9 %	3,4 %	7,2 %
Kymenlaakso	-0,6 %	-0,4 %	1,5 %	0,4 %
Etelä-Karjala	-1,2 %	0,7 %	2,1 %	1,5 %
Etelä-Savo	1,6 %	0,6 %	1,7 %	3,9 %
Pohjois-Savo	0,6 %	1,5 %	2,5 %	4,7 %
Pohjois-Karjala	2,6 %	2,2 %	3,2 %	8,2 %
Keski-Suomi	1,5 %	1,6 %	2,5 %	5,7 %
Etelä-Pohjanmaa	2,5 %	1,7 %	2,1 %	6,4 %
Pohjanmaa	2,9 %	3,6 %	2,8 %	9,5 %
Keski-Pohjanmaa	0,4 %	1,6 %	3,3 %	5,4 %
Pohjois-Pohjanmaa	2,9 %	4,4 %	2,8 %	10,4 %
Kainuu	1,0 %	0,6 %	1,8 %	3,4 %
Lappi	1,7 %	2,0 %	3,3 %	7,2 %
Yhteensä	**2,3 %**	**2,9 %**	**3,1 %**	**8,4 %**

Ehdotetuilla muutoksilla

Hyvinvointialue	2027	2028	2029	2026–2029
Helsinki	4,1 %	3,1 %	3,0 %	10,6 %
Vantaa ja Kerava	5,0 %	5,2 %	3,5 %	14,3 %
Länsi-Uusimaa	1,6 %	2,8 %	3,3 %	7,8 %
Itä-Uusimaa	2,5 %	4,3 %	3,8 %	11,0 %
Keski-Uusimaa	2,6 %	4,6 %	2,9 %	10,4 %
Varsinais-Suomi	2,0 %	2,7 %	3,4 %	8,3 %
Satakunta	0,0 %	0,0 %	1,1 %	1,1 %
Kanta-Häme	1,3 %	0,6 %	1,8 %	3,8 %
Pirkanmaa	1,0 %	1,7 %	2,8 %	5,6 %
Päijät-Häme	1,9 %	1,6 %	3,1 %	6,7 %
Kymenlaakso	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Etelä-Karjala	0,0 %	0,0 %	1,7 %	1,7 %
Etelä-Savo	1,4 %	0,5 %	1,2 %	3,2 %
Pohjois-Savo	0,8 %	1,3 %	2,0 %	4,2 %
Pohjois-Karjala	2,4 %	1,9 %	2,9 %	7,3 %
Keski-Suomi	1,7 %	1,6 %	2,0 %	5,5 %
Etelä-Pohjanmaa	2,4 %	1,5 %	1,6 %	5,6 %
Pohjanmaa	2,5 %	3,2 %	2,3 %	8,3 %
Keski-Pohjanmaa	1,1 %	1,9 %	3,0 %	6,1 %
Pohjois-Pohjanmaa	2,5 %	3,5 %	2,4 %	8,6 %
Kainuu	1,3 %	0,7 %	1,3 %	3,3 %
Lappi	2,0 %	2,2 %	2,9 %	7,4 %
Yhteensä	**2,0 %**	**2,3 %**	**2,6 %**	**7,0 %**

** Arvio vuosien 2028 ja 2029 rahoituksen kehityksestä on karkea. Rahoituksen aluekohtaisessa arviossa käytetään pääasiassa vuoden 2027 rahoituksen määräytymistekijöitä ja Tilastokeskuksen väestöennustetta, sillä muista määräytymistekijöistä ei ole ennustetta. Lisäksi on huomioitu siirtymätasausten muutokset. Kunkin vuoden lopullinen rahoitus määräytyy aina toteutuneen tilastotiedon mukaisesti.*